

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

ЧЕТВЕРТОГО МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО ФОРУМУ

07–08 лютого 2025 року

Adaptive Processes in Education

Collection of Materials

4th International Scientific Forum

February 7–8, 2025

2025 – Київ, Харків, Полтава– Україна
Spokane, Tampa – USA

Рекомендовано до друку засіданням Ради Громадської організації
«Школа адаптивного управління соціально-педагогічними
системами» (№ 2 від 15 березня 2025 року), м. Харків.
Затверджено до друку рішенням засідання Наукової ради
Полтавського національного педагогічного університету імені
В.Г.Короленка, м. Полтава
(протокол № 11 від 27 березня 2025 року)

Recommended for publication by the meeting of the Council
of the Public Organization «School of Adaptive Management of Social and Pedagogical
Systems» (Protocol No 2 from March 15, 2025)

Recommended for Publication by the Poltava National
Pedagogical University named after V.G. Korolenko
(Protocol No 11 from March 27, 2025)

Рецензенти / Reviewers:

Гриньова Марина Вікторівна
Marina GRINYOVA

доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України
*Doctor in Education, Professor, Corresponding Member in NAES of
Ukraine;*

Брюханова Наталія
Олександрівна
Natalia BRYUKHANOVA

доктор педагогічних наук, професор
Doctor in Education, Professor;

Лазарєв Микола Іванович
Mykola Lazarev

доктор педагогічних наук, професор
Doctor in Education, Professor

A 28 **Адаптивні процеси в освіті**: збірник матеріалів (тез доповідей) 4-го Міжнародного наукового форуму / за заг. ред. Г.В. Єльнікової; ред. кол.: О.Л. Ануфрієва, В.М. Гладкова, Г.Ю. Кравченко, З.В. Рябова; упоряд. І.С. Лапшина. Київ: Юстон, 2025, 329 с.
Adaptive Processes in Education: collection of materials (abstracts) of the 3rd International Scientific Forum / for general edr. H. Yelnykova; edr. col.: O. Anufrieva, V. Hladkova, H. Kravchenko, Z. Ryabova; comp. I. Lapshina. Kyiv: Yuston, 2025, 329 p.

Збірник матеріалів Четвертого Міжнародного наукового форуму «Адаптивні процеси в освіті», що пройшов 07-08 лютого 2025 року в режимі онлайн, містить тези доповідей учасників та основні організаційні документи заходу.

Тематику публікацій розміщено за науковими панелями Форуму. У працях висвітлені актуальні питання розвитку освіти в Україні, розкриті такі напрями: адаптивні процеси в освіті в умовах невизначеності; адаптація діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти в мінливих умовах сьогодення; адаптивне управління процесом формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців галузі освіти; адаптивний менеджмент в освіті; адаптивні процеси інформаційно-аналітичного забезпечення цифрової трансформації освіти і педагогіки; організація науково-дослідної діяльності на адаптивних засадах; адаптивні процеси в освітній діяльності вітчизняних і зарубіжних вишів в умовах євроінтеграції; адаптивна модель професійного розвитку керівних кадрів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників в нестабільних умовах.

У публікаціях з'ясовується сутність та особливості розповсюдження адаптивних процесів в освіті в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення України. Матеріали Форуму призначаються науковцям, викладачам, аспірантам, докторантам, здобувачам наукових ступенів, управлінцям та всім працівникам освіти, які сприяють поширенню ідей адаптивного менеджменту. За релевантність і достовірність інформаційних даних відповідають автори тез доповідей, що опубліковані в збірнику матеріалів Четвертого Міжнародного наукового форуму «Адаптивні процеси в освіті».

УДК 37.014 (477) / UDC 37.014
(477)

© ГО «ШАУСПС» / GO «SHAUPS», 2025
© Автори / Authors, 2025

ISBN 978-617-8335-42-7

Письменна Олександра / Oleksandra Pysmenna

Розвиток самоосвітніх компетентностей студентів медичних коледжів через адаптивні цифрові технології [Development of self-education competencies of medical college students through adaptive digital technologies]..... **100**

Півень Ярослав / Yaroslav Piven

Адаптивне освітнє середовище як фактор розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів економіки [Adaptive educational environment as a factor in the development of self-education competence of future bachelors of economics]..... **102**

Поліщук Світлана / Svitlana Polishchuk

Горбатюк Оксана / Oksana Gorbatyuk

Врахування концепцій адаптивного менеджменту у підготовці майбутніх менеджерів закладу освіти [Consideration of adaptive management concepts in the training of future managers of educational institutions]..... **103**

Полякова Ганна / Hanna Poliakova

Адаптивний розвиток освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах невизначеності [Adaptive development of the educational environment of a higher education institution in conditions of uncertainty]..... **105**

Савченко Ярослав / Yaroslav Savchenko

Вплив середовища інтерактивного наукового музею на формування дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти: результати емпіричного дослідження [The influence of the environment of the interactive science museum on the formation of research competence of students of basic secondary education: the results of an empirical study]..... **107**

Сугак Дмитро / Dmytro Suhak

Лідерство в умовах невизначеності: роль студентських ініціатив у формуванні адаптивних компетентностей [Leadership in uncertainty: the role of student initiatives in developing adaptive competencies]..... **110**

Скороходова Ірина / Iryna Skorokhodova

Формування ключових soft skills при засвоєнні спеціальних дисциплін для майбутнього фахівця в галузі ветеринарної медицини [Formation of key soft skills in the acquisition of special disciplines for a future specialist in the field of veterinary medicine]..... **112**

Хоменко Любов / Ljubov Khomenko

Сергій Кашуба / Serhii Kashuba

Вебінари як інтерактивний формат професійної освіти [Webinars as an interactive format of professional learning]..... **114**

Черновол-Ткаченко Раїса / Raisa Chernovol-Tkachenko

Адаптаційні процеси в системі освіти в умовах сьогодення [Adaptation processes in the postgraduate education system in today's conditions]..... **118**

Наукова панель 2 / Scientific Panel 2

АДАПТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ОСВІТІ

[Adaptive management in education]

Xiong Qiuling

Flexible management strategies for developing the need for aesthetic values in the system of adaptive management of an educational institution [Гнучкі управлінські стратегії розвитку потреби в естетичних цінностях у системі адаптивного управління закладом освіти]..... **119**

Балабан Олег / Oleg Balaban

Менеджмент закладів освіти в епоху «Tik-Tok» [Management of educational institutions in the era of «Tik-Tok»]..... **121**

3. Лук'янова Л. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспект: монографія. Київ: ІПОД НАПН України, 2016.

References:

1. Bodnar O.S. Formuvannia otsiniuvalnoi kompetentnosti u maibutnikh kerivnykiv zakladiv osvity v umovakh mahistratury. Rozvytok profesionalizmu suchasnoho pedahoha v postneoklasychnii paradyhmi: mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Cherkasy. Vyd-ts Hordiienko Ye.I., 2019. 182 s.

2. Hrai H.S. Monitorynh yak mekhanizm upravlinnia protsesom navchannia: metodychnyi praktykum dlia vchyteliv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Ternopil: Aston, 2015. 132s.

3. Lukianova L. Pidhotovka pedahohichnoho personalu dlia roboty z doroslymy: teoretychnyi i metodychnyi aspekt: monohrafiia. Kyiv: IPOOD NAPN Ukrainy, 2016.

АДАПТИВНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

ПОЛЯКОВА Ганна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Україна

ADAPTIVE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Hanna POLIAKOVA

Associate Professor of the Department of Pedagogy, Foreign Philology, and Translation, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine
anna.polyakova@hneu.net

Розвиток освітнього середовища закладу вищої освіти обумовлюється швидкими змінами та невизначеністю на макро-, мезо, та локальному рівнях.

Невизначеність – є одним з пріоритетних напрямків розвитку соціально-педагогічних систем. Як вказує поточний аналіз публікацій у науково-метричній базі Web of Science (станом на 02.02.2025), це явище привертає увагу учених різних галузей, зокрема найбільше: інженіринг, електротехніка (11,930% з 778,835 тис. публікацій); науки про навколишнє середовище (7,421%), автоматизовані системи управління (6,734%); комп'ютерні науки, штучний інтелект (6,057%); економіка (4, 542%). Дослідження, пов'язані із поняттям «невизначеність» у галузі освіти, соціальних наук та психології теж мають місце: освіта, освітні дослідження (0.670%), міждисциплінарні соціальні науки (0.630%), міждисциплінарна психологія (0,559%).

Невизначеність – невід'ємна ознака складних, відкритих і динамічних систем, що існують у часі. У цілому під невизначеністю розуміють обмеженість знання, тобто нестачу або повну відсутність інформації, що є необхідною для опису існуючого або майбутнього стану деякого процесу або системи. [1, с. 250]. Невизначеність безпосередньо впливає на стан людини. Невизначеність може призводити не тільки до стану невпевненості, а також розгубленості та зниженню психологічного благополуччя людини, впливати на якість її життя [2, с. 58].

У відповідь на стан невизначеності розвиваються адаптаційні процеси. Аналіз публікацій у науково-метричній базі Web of Science, вказує, що цій проблемі (на поточний) стан присвячено 829,831 тис. публікацій серед країн світу, найбільше - у галузях: інжиніринг, електротехніка, електроніка (23,809%); інформатика, штучний інтелект (10,155%); телекомунікації (8,308%); автоматизовані системи управління (8,246%); інформаційні системи, комп'ютерні науки (7,307%); а також, освіта, освітні дослідження (0,866%),

психіатрія (0,843%).

Виходячи з виявлених тенденцій наукових розробок, можна простежити, що проблема адаптаційних процесів поступово набуває пріоритетного значення. Разом з тим, поруч із такими поняттями, які вже увійшли в освітню науку і практику («адаптація», «адаптивна поведінка», «адаптивне управління», «адаптивний підхід», «адаптивні системи навчання»), набувають уваги такі поняття, як «адаптаційний інтелект», «адаптаційний потенціал», «адаптаційний розвиток».

Роберт Стернберг (R. J. Sternberg, 2021) виокремлює **адаптацію** у вузькому сенсі (зміну себе, щоб відповідати середовищу), і широкому (формування оточення - зміну середовища, щоб воно більше відповідало нашим потребам; обрання нового середовища, коли те, в якому ми опинилися, не працює належним чином) [Sternberg, с. 4]. Такий підхід значно розширює поняття адаптації, переводить його від пасивного реагування до активного, творчого процесу змін. **Адаптивний інтелект**, за концепцією Роберта Стернберга (R. J. Sternberg, 2021), передбачає баланс між вузькою адаптацією і формуванням та вибором середовища [5, с. 4].

Поняття «адаптивний розвиток» отримало значної уваги у галузі економіки та бізнесу і передбачає: 1) можливість та бажання суб'єктів господарювання реагувати на ті виклики, які виникають під впливом глобалізаційних процесів; 2) створення умов для досягнення балансу між підсистемами в системі управління в умовах пристосування до цифрового середовища [3]; 3) безперервний процес, який відбувається протягом всього життєвого циклу підприємства на основі зміни зовнішніх умов функціонування та залежить від повноти інформації, якою володіє підприємство [4, с. 121].

Спираючись на міждисциплінарний підхід наукових досліджень, визначимо, що **адаптивний розвиток освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах невизначеності** розуміється як: безперервний процес реагування, змін, інноваційних рішень щодо покращення умов, можливостей, ресурсів на основі врахування повноти інформації про глобальні і локальні зміни зовнішнього середовища для забезпечення конкурентоздатності та якості його функціонування, і який спрямовано на особистісно-професійний розвиток, саморозвиток суб'єктів освітнього процесу, формування та розвиток їхнього адаптивного інтелекту, адаптивного потенціалу, адаптивних навичок та адаптивного мислення.

Список використаних джерел

1. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
2. Іванчихіна К.О. Милославська О.В. Феномен невизначеності у психології. Особистість, суспільство, закон. Харків, 2019. С. 56-59
3. Топалова І. А., Маковецька О. В. Адаптивний розвиток суб'єктів господарювання регіональної економічної системи в умовах цифровізації. Бізнесінформ, 2021. № 4. С. 97-103
4. Халіна В. Концептуальний базис адаптивного розвитку екосистем. Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління», 2019. Вип. 46. С. 118-125
5. Sternberg, R. J. (2021). Adaptive intelligence: Its nature and implications for education. Education Sciences, 11(12), 1–12.

Referents:

1. Ekonomika i biznes: pidruchnyk / za red. d.e.n., prof. L. H. Melnyka, d.e.n., prof. O. I. Karintsevoi. Sumy: Universytetska knyha, 2021. 316 s.
2. Ivanchykhina K.O. Myloslavska O.V. Fenomen nevyznachenosti u psykholohii. Osobystist, suspilstvo, zakon. Kharkiv, 2019. S. 56-59
3. Topalova I. A., Makoveieva O. V. Adaptivnyi rozvytok subiektiv hospodariuvannia rehionalnoi ekonomichnoi systemy v umovakh tsyfrovizatsii. Biznesinform, 2021. № 4. S. 97-103
4. Khalina V. Kontseptualnyi bazys adaptivnoho rozvytku ekosystem. Zbirnyk naukovykh prats DUIT. Seriiia «Ekonomika i upravlinnia», 2019. Byp. 46. S. 118-125
5. Sternberg, R. J. (2021). Adaptive intelligence: Its nature and implications for education. Education Sciences, 11(12), 1–12.